

DAG VAN DE GEVANGENE

ZO GENAAMD

Magazine
voor kerken

ZONDAG 11 OKTOBER 2026

"In Lucas 4 lezen wij hoe de Here Jezus zijn geloofsbrieven presenteert. Het raakt mij persoonlijk heel diep als ik lees dat Hij in vers 18 de zinsnede uitspreekt: "om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken". Welke bijdrage lever ik, leveren wij, om gevangenen te laten weten dat de vrijlating ook voor hen geldt? Mijn persoonlijke ervaring is dat ik de moordenaar van mijn broer die levenslang heeft, toch nog de echte vrijlating door Christus mocht vertellen."

**Ds. Orlando Bottenbley, Voorganger
Vrije Baptistengemeente Nehemia
Dokkum**

De Zoon van God zag om naar mensen met een 'verleden'. Daarom werd Jezus een vriend van wetsovertreders, van zondaren, genoemd. Laat christenen, die Zijn Naam dragen, daarom omzien naar déze mensen. Zij mógen, nee zij móeten horen dat geen mens te slecht is voor déze Zaligmaker.

**Ds. W.A. Zondag, voorganger
Gereformeerde Gemeente
Julianakerk Dordrecht**

Wat ik leerde in mijn periode als gevangenispredikant is dat bijna iedere gedetineerde een verhaal heeft, dat velen van hen zo beschadigd zijn dat ze steeds weer de fout in gaan. Wat ik ook leerde is dat Jezus ook voor hun zonden stierf aan het kruis. Voor Hem doen zij ertoe en daarom ook voor ons.

Ds. Ron van der Spoel

DAG VAN DE GEVANGENE

ZONDAG 11 OKTOBER 2026

'Opsluiten en de sleutel weggooien!' Het is een opmerking die er maar al te makkelijk wordt uitgewooid wanneer het gaat om personen die een delict hebben gepleegd. Dat er achter deze persoon een mens schuilgaat – vaak met een bewogen levensverhaal – wordt maar al te snel vergeten. Het harde oordeel dat in de samenleving over deze mensen geveld kan worden, vormt vaak een enorme belemmering op het moment dat gedetineerden terugkeren in de maatschappij.

DAG VAN DE GEVANGENE

Sinds enkele jaren organiseren wij de jaarlijkse Dag van de Gevangene. Dit doen wij als samenwerkingsverband van verschillende christelijke instanties die werken met en voor (ex-)gedetineerden. Ons doel is om bij een breder publiek begrip te vragen voor de situatie van gedetineerden en TBS-ers, hun achterblijvers (familie, vrienden) en ook slachtoffers van criminaliteit. Het is onze overtuiging dat wij de mens achter het delict moeten blijven zien en met hen moeten werken aan herstel en een gezonde terugkeer in de samenleving. Daarom is het van groot belang om het stigma dat op gedetineerden rust te verminderen, zodat zij na hun detentie weer volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij. Als christelijke organisaties vinden wij onze motivatie in de Bijbelse opdracht om naar gedetineerden om te zien (Mattheüs 25, Hebreëën 13). Het Evangelie daagt ons uit om voor ieder mens te blijven geloven in herstel en een nieuwe start.

DOE MEE!

We roepen kerken in Nederland op om op (of rond) zondag 11 oktober 2026 aandacht te geven aan de situatie van gedetineerden, bij voorkeur in de kerkdienst of tijdens andere bijeenkomsten in uw kerk. Deze aandacht kan de vorm krijgen in de verschillende onderdelen van de liturgie, maar ook via de verschillende communicatiekanalen waarover uw kerk beschikt. Deze brochure is bedoeld om u hiervoor inspiratie en praktische tips te geven. Een goede Dag van de Gevangene gewenst!

VERBONDEN ORGANISATIES:

- Gevangenenzorg Nederland
- Kerken met Stip
- Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering
- Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (NBG)
- Protestants Justitiepastoraat
- Rooms-Katholiek Justitiepastoraat
- Stichting Epafra
- Stichting Exodus Nederland
- DSG De Sluis
- DSG Zwolle

PSALM 11

In 2024 verscheen de bundel 'In de stilte van mijn cel - 150 psalmen van gevangenen'. Psalm 11 uit deze bundel werd justitiepastor Hanneke Alewijn op muziek gezet.

VOOR DE LEZER

Van Mark, René, Richard en R.

1. Schuilen doe ik in de stilte van mijn cel
of bij mensen die ik vertrouw. Hoe kunnen
jullie zeggen, dat je in de gevangenis
niet vrij kan zijn?

2. Er zijn altijd wel verleidingen om je
iets slechts te laten doen.

3. Wat kan een mens anders doen,
dan rustig blijven?

4. Iedereen keurt zichzelf en elkaar,
iedereen kijkt vanuit zijn eigen
perspectief, onwetend oordelen we over
onzelf en anderen.

5. Familie, ikzelf en de wereld om ons
heen keurt ons.

6. Wie een kuil graaft voor een ander,
valt er zelf in.

7. Wie oprecht teleurgesteld is in zichzelf,
hoopt op vergeving.

*Bron: In de stilte van mijn cel - 150
psalmen van gevangenen, in 2024
uitgegeven door het Nederlands-Vlaams
Bijbelgenootschap.*

VRIJ GENOEG OM MENS TE ZIJN

1. Schuilen doe ik in mijn cel
Of bij wie ik echt vertrouw
In de stilte gaat ook wel
Maar het liefst schuil ik bij jou

refrein

Vrij van oordeel vrij van pijn
Vrij genoeg om mens te zijn
Vrij van oordeel vrij van pijn
Vrij genoeg om echt te zijn

2. Wie een kuil graaft voor een ander
Valt er zelf een keertje in
Wat nou als ik niet verander
Heeft mijn leven dan nog zin

refrein

3. Ik hoop nog steeds op vergeving
Wat ik deed dat was niet goed
Spijt doortrekt heel mijn beleving
Ik weet soms niet hoe ik verder moet.

refrein

Bekijk een opname van dit lied op www.dagvandegevangene.nl

PSALMS

ZO GENAAMD

Zo genaamd: Het is een uitdrukking die iets relativeert. We gebruiken haar wanneer we twijfelen aan een titel, een oordeel of een etiket. Een deskundige, zogenaamd. Een vriend, zogenaamd. Het woord suggereert afstand: het heet wel zo, maar of het werkelijk waar is? Alsof een naam niet veel meer is dan een handig label. Alsof de woorden die we gebruiken uiteindelijk weinig verschil maken. Toch zit daar iets merkwaardigs in, want juist namen blijken vaak veel meer gewicht te hebben dan we denken.

Als iets ons dierbaar is, dan is het vaak juist onze eigen naam. Die hebben we gekregen van onze ouders. Misschien dragen we inmiddels een andere naam, maar ook dan is daar een verhaal aan verbonden. Een naam zegt iets over wie we zijn, waar we vandaan komen en hoe anderen ons kennen.

Ook in geloof en spiritualiteit spelen namen een bijzondere rol. In gebeden noemen we de namen van mensen die ons lief zijn. We spreken hun naam uit omdat zij ertoe doen. In de Bijbel klinkt de belofte dat God onze namen heeft geschreven in de palm van zijn hand. Dat beeld drukt nabijheid en verbondenheid uit: gekend worden, niet vergeten zijn.

En dan is er Gods eigen naam. Die wordt met grote eerbied behandeld. Niet voor niets klinkt het gebod om Gods naam niet ijdel te gebruiken. Een naam staat niet los van degene die haar draagt. Daarom kan Jezus zeggen dat waar twee of drie mensen in zijn naam bijeen zijn, Hijzelf in hun midden aanwezig is.

De titel Zo genaamd roept in de gevangenis veel vragen op. Over namen die mensen krijgen opgeplakt en over namen die ze voor zichzelf kiezen. Over wat echt is en wat slechts schijn. Over vertrouwen: wie is werkelijk wie hij zegt te zijn? En over identiteit: hoe word je gezien door anderen, en hoe zie je jezelf?

Misschien blijkt dan dat een naam nooit zomaar een naam is. Dat woorden ertoe doen. En dat achter elke naam een mens schuilgaat, met een verhaal dat gehoord wil worden.

**– Ranfar Kouwijzer
Adjunct Hoofdpredikant
Justitiepastoraat**

PREEKSCHETS EXODUS 3:1-18

IN GODSNAAM

In dit bijzondere verhaal maakt God bekend onder welke Naam Hij gekend wil zijn: Ik ben die er zijn zal. Een Naam waar je op kunt bouwen. Een God die bij je wil zijn. Het is een verhaal waarvan de setting mysterieus is, ontzag afdwingt en een besef van heiligheid. Als hoorder en lezer word je je zodoende bewust dat dit een moment van inkeer is. Een moment van ervoor en waarna alles anders zal zijn. Een moment dat het leven op het diepst gepeild wordt: Een leven met een God die is die Hij zijn zal. Dat is een troostrijk beeld voor mensen binnen en buiten de gevangenismuren. Een God die bij je is. Die met je wil optrekken door alles heen en ziet wat er in je omgaat. Een God die er is en Die er zijn zal. Een onvoorwaardelijke betrokkenheid bij Zijn mensen. Het is een God die de ellende van Zijn volk hoort en ziet. En met dat volk verbonden wil zijn. God doet aan de ellende en het lijden niets af, maar wil daarnaast gaan staan en samen op weg naar uittocht uit dit lijden.

Voor mensen binnen en buiten de muren is dit iets waaruit ongelooflijke bemoediging geput kan worden. Of je nu binnen of buiten de gevangenis verblijft, het is niet moeilijk om je een situatie van lijden voor te stellen, die God tot op het diepst ziet en daar aanwezig is. Maar dat niet alleen: God wil de mens bevrijden uit zijn ellende. Dat is Zijn uiteindelijke doel. Zoals altijd wil God dat niet alleen

doen. Hij heeft mensen nodig die Zijn armen en handen willen zijn. In dit geval wordt Mozes geroepen. Die keuze is verrassend. Allereerst voor Mozes zelf. "Wie ben ik" vraagt hij "dat ik zou gaan?" Wie ben ik dat ik dat zou doen? Het is een vraag die veel gedetineerden zich stellen. Allereerst al vanwege het delict of delicten die door hen gepleegd zijn. "Wie ben ik dan?" Mozes stelt precies dezelfde vraag. "Wie ben ik dan?" Hij is niet voor niks gevlucht naar de rand van een woestijn om daar in de verborgenheid zijn leven te leiden. "Wie ben ik?" vraagt Mozes. De man die in blinde woede een andere man dood sloeg? Kennelijk is dit voor God niet het laatste woord wat over Mozes uitgesproken wordt. Hij mag de handen en voeten zijn van God en zijn volk bevrijden uit de ellende. Dat Gods werkelijkheid een andere is dan die van ons maakt het begin van het verhaal al duidelijk. Sindsdien is Zijn werkelijkheid altijd anders dan wij ons konden voorstellen. Het Ik ben die ik zijn zal, is altijd verrassend en altijd bevrijdend. Mozes vindt zijn werkelijke identiteit als Hij geroepen wordt en beseft dat het antwoord op de vraag: "Wie ben ik dat ik dat zou doen?" gevonden wordt in het op weg gaan met die God. Dat is binnen en buiten de muren niet anders. En altijd leven schenkend...

- Anne van Voorst
Hoofdpredikant Justitiepastoraat

LIEDSUGGESTIES

GA DAN OP WEG (MELODIE: LIED 868, LIEDBOEK 2013)

1. Ga dan op weg,
en laat hoop en verwachting je leiden.
Ook al zijn pijn en verdriet
door geen mens te vermijden.
Wees niet bevreesd,
ga en vertrouw op de Geest
die je van angst zal bevrijden.

2. Ga dan op weg,
en ontmoet op je reis medemensen.
Geef aan ieder al wat
jij jezelf toe zou wensen.
Dan, onder 't gaan,
zul je de ander zien staan,
en overschrijd je je grenzen.

3. Ga dan op weg,
en schudt af al je twijfel en zorgen.
Ga en ontdek, wat vandaag
nog voor jou is verborgen.
Houd op het Licht,
altijd je ogen gericht.
Dat zal je kracht zijn voor morgen

Preekinspiratie

Voor de Dag van de Gevangene wordt een speciale editie gemaakt van het programma Preekinspiratie van het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap. Het exegetisch materiaal met inspiratie voor de prediking wordt een aantal weken vóór de Dag van de Gevangene gepubliceerd op www.debijbel.nl/preekinspiratie.

Liedsuggesties

Psalm 139

Ken je mij? Wie ken je dan?
(Huub Oosterhuis)

Voetstappen in het zand

Lopen op het water (Opwekking 789)

EEN DAG UIT HET LEVEN VAN EEN GEDETINEERDE

Voor velen is de gevangenis (gelukkig) een onbekende wereld, waar we alleen verhalen van kennen. Maar hoe ziet het leven van een gedetineerde er nu echt uit? In dit artikel vertellen we u meer over hoe het leven in de gevangenis eraan toegaat. Ook vertellen een aantal gedetineerden over een dag uit hun leven in detentie.

HET PROGRAMMA

Het programma van een gedetineerde is afhankelijk van het regime waar hij/zij onderdeel van is[1]. Zo is er het 'Huis van Bewaring' (HvB), de plaats waar een gedetineerde verblijft in afwachting van een vonnis. Hoewel de gedetineerde dan nog niet veroordeeld is, is dit het meest beperkende regime. In het HvB heeft een gedetineerd recht op 1 uur luchten (meestal is dit twee uur), twee keer per week mag de gedetineerde drie kwartier sporten. Zes uur per week is er tijd voor recreatie. De cel is dan open en men kan op de afdeling tafeltennissen of met elkaar een spelletje doen. Eén uur per week mag men naar de bibliotheek. Ook is er één uur per week voor geestelijke verzorging. In de praktijk zitten gedetineerden de eerste weken twintig uur per dag 'achter de deur'.

Als iemand langer in het HvB verblijft, kan hij/zij wekelijks bezoek ontvangen. In het algemeen kan men dan ook gebruik maken van de mogelijkheid om

te werken of onderwijs te volgen. In het Re-integratie Centrum kan iemand op de computerzaken regelen rond wonen, werken of financiën.

Nadat iemand voor de rechter is geweest en een vonnis heeft gekregen, volgt mogelijk gevangenisstraf. De gedetineerde heeft in de gevangenis dezelfde rechten als in het HvB, en kan daarnaast twintig uur per week werken. Ook zijn er meer mogelijkheden om onderwijs te volgen of gebruik te maken van het Re-integratie Centrum. Ook zijn er meer mogelijkheden om cursussen of gespreksgroepen te volgen. In sommige gevangenissen hebben gedetineerden de mogelijkheid om een vakopleiding met bijbehorend werk te doen o.a. in de wasserij, koffiebranderij of schilderwerk. Ook zijn er werkzaamheden als afdelingsreiniger.

Langer gestraften hebben daarnaast de mogelijkheid om te werken als o.a. sporthulp, bibliotheekhulp of

hulp bij de Geestelijke Verzorging. Dit zijn werkzaamheden die niet in een arbeidszaal plaatsvinden, maar op de gevangenislocaties zelf. De gedetineerden krijgen hiermee een grotere verantwoordelijkheid en leren hun sociale vaardigheden verbeteren.

Afhankelijk van de inrichting heeft een gedetineerde de mogelijkheid om (een aantal keer per week) zelf te koken. Afhankelijk van het gedrag van de gedetineerde en diens inzet voor re-integratie is er aan het einde van de straf mogelijkheid om te faseren. Hierbij mag iemand op verlof of kan in de laatste fase buiten de inrichting wonen (bijvoorbeeld in een Exodushuis) of buiten de inrichting werken.

HOE ZIET HET DAGPROGRAMMA ER-UIT?

07:00 – 07:30: Opstaan en persoonlijke verzorging, ontbijt in cel, telling en controle door personeel

Een uur luchten op de binnenplaats (kan zowel vóór als tijdens het activiteitenblok plaatsvinden)

08:30 – 11:30: Activiteitenblok: Werk, bestaat meestal uit eenvoudige productiewerkzaamheden (verpakken, monteren). Maximaal 20 uur per week.

11:30 – 12:30: Lunch. Gedetineerden zitten 'achter de deur' in cel; lunchpauze voor personeel.

13:00–16:00: Sport, onderwijs, bibliotheek en recreatie, gesprekken met geestelijke verzorging of maatschappelijk werk (Case Manager). Op twee dagdelen zijn er bezoekmomenten.

Een uur luchten op de binnenplaats (tijdens het activiteitenblok)

16:30: Telling en terugkeer naar de cel. Avondmaaltijd op cel, televisie, lezen, bellen (tot 21:00 uur).

BIJZONDERHEDEN

Bezoek: eenmaal per week, soms een aantal keer per jaar speciale kind-bezoeken.

Geestelijke verzorging: diensten, gesprekken of cursussen (gebonden aan één denominatie)

Medische zorg: op aanvraag via de medische dienst. Psychische zorg alleen op indicatie.

Vrijwilligerscontact: bijvoorbeeld via organisaties zoals De Sluis, Exodus of Gevangenzorg voor persoonlijke gesprekken of cursussen.

Advocaat: De advocaat kan zijn cliënt altijd bezoeken.

GEDETINEERDE WILLEM

“Als je binnenkomt in het HvB (Huis van Bewaring) zit je twintig uur per dag achter de deur. Dat is echt heftig joh. Je hebt geen mobiel, geen internet en je weet nog helemaal niet waar je aan toe bent. Eerlijk, ik werd bijna gek! Je wilt mensen bellen en bereiken, maar dat kan niet, ik ken geen telefoonnummers uit m’n hoofd. Er is nog geen arbeid, dus je zit maar op je cel. Voor mij was die tijd echt afzien. Ik ging naar de kerk en zo kwam ik in contact met de gespreksgroep van de dominee. Ik ben eigenlijk niet zo gelovig, maar deze groep was echt een contactmoment voor mij. Even onder gelijkgestemden en je frustratie ventileren. Zonder contact met de dominee en deze groep had ik het echt niet volgehouden!”

GEDETINEERDE JAY

"De eerste weken in het HvB zijn echt de hel. M'n leven stond op z'n kop. Ik had dit echt nooit verwacht. Ik bedoel, ik wist dat wat ik deed het niet oké was, maar had nooit gedacht dat justitie mij in het vizier zou krijgen. Zes weken zat ik op de 'inkomstenafdeling', twintig uur per dag op cel. Het had geen dag langer moeten duren, ik kon het echt niet hebben.

Nu zit ik met twee personen op een cel; dat is ook niet makkelijk: met twee personen op elf vierkante meter. Ik sta er positief in, maar de praktijk is echt lastig. Ik ben samen met een persoon die heel andere gewoontes heeft als ik; hij luistert graag harde muziek. Soms irriteer ik me daaraan. Ik voel me vaak somber, vooral omdat ik dit nog drie jaar moet volhouden. Ik ben een echt buitenmens: ik hou van dieren, van de natuur. Vanuit m'n raam zie ik wel een stukje gras en een boom en de wolken. En soms natuurlijk wat vogels. Maar verder is er niets te zien als ik naar buiten kijk. Ik ben geïsoleerd van de wereld en breng m'n dagen door met mensen die buiten niet m'n vrienden zouden zijn. Ik heb soms gesprekken met de geestelijk verzorger. Dat helpt me om te relativeren en ze heeft me de tip gegeven om een hobby te zoeken. Ik lees nu veel, maak legpuzzels en leer schaken. Wat ik iemand buiten zou willen meegegeven? Dat er hier veel mensen zijn die eenzaam zijn."

GEDETINEERDE DEW

"Ik ben wat ze noemen een langgestrafte. Ik zit hier al jaren en moet nog een aantal jaren blijven. Hierdoor heb ik bepaalde privileges. Dit ontvang je door goed gedrag. Weet je, ik heb me neergelegd bij mijn straf en ik probeer er maar het goede van te maken. Zo mag ik vijf dagen in de week koken (veel gedetineerden kunnen maar twee keer in de week 1,5 uur gebruik maken van de keuken) en mag ik twee keer per week naar de bibliotheek (i.p.v. één keer). Ook kan ik drie keer per week sporten (i.p.v. twee keer). Ik heb (beperkte) mogelijkheden om via internet contact te hebben en informatie op te zoeken. Via programma's op TV en de papieren kranten probeer ik een beetje bij te blijven. Toch denk ik dat ik best veel mis en dat bepaalde ontwikkelingen aan me voorbijgaan. Ik maak me zorgen of ik na mijn detentie weer aan de slag kan komen binnen het gebied van customer service. Ik lees veel over AI. Maar kan daar zelf niet mee werken. Ik ben bang dat mij dat in de toekomst wel in de weg zal zitten. Het onderwijs hier heeft me niet zoveel te bieden, dat is vooral voor mensen die helemaal geen diploma's hebben."

IN GESPREK!

Onderstaande gesprekssuggestie is bedoeld als een laagdrempelige manier om de kennis en het gesprek over mensen in gevangenschap – en ook over achterblijvers en eventuele slachtoffers – te stimuleren. Deze tekst kunt u gebruiken in Bijbelkringen, jeugdgroepen of buurthuis kamers.

EXODUS 3:11-14

In het Bijbelboek Exodus ontmoeten we Mozes die gevlucht is uit Egypte. Hij komt op voor een Hebreeuwse slaaf (iemand van zijn volk) die door een Egyptische opzichter mishandeld wordt. Daarbij doodt Mozes echter de Egyptenaar. Het is daarom dat hij vlucht naar Midjan, wat tevens een keerpunt in zijn leven wordt.

In Exodus 3 vinden we Mozes veertig jaar later ver van huis, waar een engel van God met hem spreekt. Deze engel, of boodschapper van God, verschijnt in een doornstruik, die ondanks een vuur niet verbrandt. Mozes is nieuwsgierig geworden en probeert het wonderlijke verschijnsel van dichtbij te bekijken. Het is dan, dat God hem bij zijn naam roept en Mozes wil wel horen wat God hem te zeggen heeft. Het is een heilig moment waarvoor hij zelfs zijn sandalen uittrekt. Het besef van Gods grootheid of heiligheid confronteert Mozes echter met zijn eigen onwaardigheid. Hij durft niet langer te kijken, maar verbergt zijn gezicht. Dan maakt God hem duidelijk dat hij de ellende van zijn volk gezien heeft. Hij wil het volk daarom weghalen om hen naar een betere bestemming te brengen. En wie kiest God uit om dit te doen? Juist, Mozes.

Hoewel Mozes eerder zijn sandalen uittrok om dichterbij te komen, deinst hij nu terug voor zijn roeping en maakt tot viermaal toe bezwaar. 'Wie ben ik?' stelt hij als (retorische) vraag en geeft aan zich niet waardig noch geschikt te vinden voor deze taak. Hoe zou hij als mens, die eerder nota bene iemand gedood had, waardig genoeg zijn om Gods opdracht aan te nemen? Het is God die alle tegenwerpingen van Mozes ontkracht. Immers, God maakt zichzelf

bekend als 'Ik ben die Ik ben'. Dit houdt een actieve aanwezigheid in. God zal actief en aanwezig zijn. Het slagen van deze opdracht hangt niet van Mozes af, maar van God zelf.

VRAGEN WAAROVER WE MET ELKAAR KUNNEN NADENKEN:

1. Toen Mozes volwassen geworden was, doodde hij een Egyptische opzichter. Ondanks dat, kiest God hem toch uit om het volk uit Egypte te leiden naar vrijheid. Zou je dat verwachten? Wat zou dat over God kunnen zeggen?
2. Mozes voelde zich ongeschikt voor de taak om het volk te bevrijden uit Egypte. Dit gevoel komt vaker voor wanneer God mensen roept om iets te doen voor Hem. Voel jij je weleens ongeschikt om iets te doen waarvoor je gevraagd wordt, bijvoorbeeld omdat je denkt dat je daar niet goed genoeg voor bent? En hoe ging je daarmee om?
3. Sommige mensen oordelen over gevangenen. Omdat gevangenen een verleden kunnen hebben wat zwaar meeweegt in het beeld wat mensen over hen hebben. Wat zou jij zeggen tegen mensen die een oordeel hebben hierover?
4. Wat zou jij zeggen tegen een ex-gedetineerde die zich te kort voelt schieten omdat hij een verleden heeft waar hij/zij moeilijk van kan loskomen?
5. God openbaart wie Hij is: 'Ik ben die er zijn zal'. Dit is de naam die Mozes bij de Israëlieten moet noemen en dit is de naam waarmee God voor eeuwig gekend wil zijn. Welke betekenis heeft deze naam voor jou?

STILTE

Stilte in je hoofd
Geluiden van buiten gedoofd
Momenten om je te bezinnen
Maar waar moet je beginnen?

Stilte om je heen
'Geen geluid' gaat door merg en been
Maar ondertussen, druk in mijn hoofd
Stilte is wat mij verdooft

Stilte put niet uit
Maar ook al hoor je geen geluid
In mijn hoofd is het bijna nooit stil
Ook niet, wanneer ik dat wil

Stilte geeft je rust
Soms is stilte gewoon een must
Stilte om opnieuw te vertrouwen
Om van jezelf te houden

Stilte is van God
Geen uitnodiging, geen gebod
Want stilte geeft je zoveel vrede
Vind stilte in gebeden.

*Dit gedicht is geschreven door Daniël
toen hij in detentie zat. Inmiddels is
Daniël weer vrij.*

HET OORSPRONKELIJKE LOGO VAN DE DAG VAN DE GEVANGENE

Een aantal jaar geleden initieerde het Rooms-Katholieke Justitiepastoraat de Dag van de Gevangene binnen de Katholieke Kerk. Angelo uit de PI Alphen aan den Rijn ontwierp hiervoor op verzoek een logo. 'Toen het verzoek kwam, ging ik samen met een medegedetineerde aan de slag om iets te bedenken. Een aantal elementen waren voor ons belangrijk: tralies, een kruis, boeien, handen en een deur op slot.'

De tralies hebben openingen waardoor je kunt kijken, maar dat betekent niets. Je bent nog steeds beperkt en geboeid. De afgesloten deur symboliseert onze afhankelijkheid van iemand die ons kan in- en uitsluiten.

Het Kruis symboliseert ons geloof. Rechts in het kruis staat de kerk. In de kerk heb je waarde en een naam – dingen die in de gevangenis doorgaans niet bestaan. In de kerk hoor je erbij. Hoewel je vastzit,

soms zonder uitzicht, geven de kerk en het geloof je de houvast en de hoop dat het uiteindelijk goedkomt. Ik ben blij dat ik, samen met anderen, dit logo mocht bedenken. Ik ervoer innerlijke vrijheid toen ik ermee bezig was. Ik word blij als de pastor mij vertelt dat ze het logo nog steeds leuk vinden!'

KINDEREN EN TIENERS

KINDERPROGRAMMA

Op de Dag van de Gevangene wordt in de kerkdienst aandacht besteed aan de thematiek van gevangenzitten, vergeving, tweede kansen, en omzien naar elkaar. Ook in het kinderprogramma kan aandacht aan deze onderwerpen besteed worden. Het kinder(neven)dienstprogramma **Bijbel Basics** van het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (NBG) heeft diverse programma's die aansluiten bij de Dag van de Gevangene.

Bijbel Basics is de kinderdienstmethode van het NBG waarbij de Bijbel centraal staat. Het programma is voor kinderen van 4-12 jaar en bevat achtergrondinformatie, gespreksvragen, illustraties en doe-opdrachten bij het Bijbelverhaal, en voor jonge kinderen zit er een hervertelling van het Bijbelverhaal bij.

Er is een programma bij Exodus 3:1-15, 'God vertelt Zijn naam aan Mozes.' Dit programma behandelt de kerntekst die voor de Dag van de Gevangene gekozen is.

Het kinderprogramma is gratis te downloaden via Bijbel Basics – God vertelt zijn naam aan Mozes www.bijbelbasics.nl/programma/god-vertelt-zijn-naam-aan-mozes/

Er zijn ook andere programma's van Bijbel Basics die goed passen bij de Dag voor de Gevangene. Kijk op www.bijbelbasics.nl voor de programma's bij Mattheüs 18 ('Een voorbeeld over vergeven') en Mattheüs 25 ('Jezus spreekt recht').

TIENERS

Voor tieners in de kerk biedt het NBG het programma Bijbel Next aan. Bijbel Next is materiaal geschikt voor de tienerdienst waarbij de Bijbel centraal staat.

Het programma 'Even voorstellen: IK BEN' sluit goed aan bij de kerntekst (Exodus 3) voor de Dag van de Gevangene.

Twee andere programma's van Bijbel Next die goed aansluiten zijn:

- [Vrij! – Een spannende tocht naar vrijheid – Bijbel NEXT](#) (bij Exodus 14)
- [Gecancelled? – Leven vanuit tweede kansen – Bijbel NEXT](#) (bij Johannes 7-8)

Al het materiaal is gratis digitaal beschikbaar via www.bijbelnext.nl.

VERHAAL VAN EEN ACHTERBLIJVER

'IK WAS BANG OM MIJN NAAM TE NOEMEN'

"Ik vond het altijd spannend om mijn naam te noemen", zegt Yi-Ling, vrijwilligster bij Gevangenzorg Nederland. "Kennen ze mijn vader?" Yi-Ling is de dochter van een Chinese vader en een Nederlandse moeder. En de dochter van een man die jarenlang in detentie zat, in verschillende PI's in Nederland en Frankrijk. "Ik was nog erg jong toen mijn vader vast kwam te zitten."

Ondanks zijn detentie had Yi-Ling een goed contact met haar vader; ze hield veel van hem. "In mijn ogen kon mijn vader niks fout doen en zat hij onterecht vast. Ik kan wel vertellen dat mijn vader geen lichte vergrijpen heeft gepleegd en dat hij wel degelijk terecht vast zat. Maar daar kwam ik pas achter toen ik ouder werd."

Yi-Ling was er trots op zijn dochter te zijn. Tegelijkertijd was ze ook altijd bang als ze zich ergens moest voorstellen en haar achternaam moest noemen. "Het voelde voor mij alsof ik verantwoordelijk was voor het strafblad van mijn vader." "Mijn ouders leefden zo lang ik me kan herinneren gescheiden, maar waren nog wel goede vrienden. Mijn moeder had een andere achternaam. De familie van mijn vader woont in China. Ik kende zijn familie niet. Ik kende dus maar één persoon met deze achternaam, en dat was een vader die in detentie zat. Zijn achternaam stond voor mij gelijk aan detentie. Het voelde als een smet."

"Niet alleen de gedetineerde wordt veroordeeld, maar het hele gezin er omheen wordt net zo hard, al dan niet harder, veroordeeld", constateert Yi-Ling.

"Terwijl de gedetineerde weer 'schoon' is als hij zijn straf heeft uitgezeten, blijft er op de achterblijvers altijd een smet op hun naam staan. Dit mocht ik persoonlijk ondervinden helaas."

Al op haar vijftiende probeerde Yi-Ling de achternaam van haar stiefvader te krijgen. "Ook als een soort bedankje. Hij voelt voor mij als vader." Maar dat bleek een heel proces. Haar vader zou toestemming moeten geven. Na haar 18e was dat niet meer nodig, maar ze moesten het hem wél laten weten. En dat vond Yi-Ling heel pijnlijk. "Ik wist dat ik hem daarmee op zijn ziel trapte." Haar vader, die toen weer in China woonde was niet te traceren. Later bleek hij te zijn overleden. Na de hele procedure te hebben doorlopen en ettelijke honderden euro's te hebben betaald, kreeg Yi-Ling eindelijk een nieuwe achternaam. "Ik voelde me een nieuw persoon. Ik heb toen getrakteerd op beschuit met muisjes. Nu durf ik beter mijn naam te noemen."

Yi-Ling geeft als achterblijver presentaties om te vertellen hoe ze haar kindertijd en jeugd met een vader in detentie heeft ervaren. Wat is in zo'n situatie belangrijk voor kinderen en wat juist niet? Ze doet dat voor Aandacht voor Achterblijvers, een onderdeel van Gevangenzorg Nederland.

Aandacht voor Achterblijvers is er voor iedereen die als naaste te maken heeft met detentie. Speciaal voor hen is er een Landelijke Hulplijn voor achterblijvers: 079 331 05 68. Daarnaast bieden ze vrijwilligers- en lotgenotencontact. Aandachtvoorachterblijvers.nl

VERHALEN VAN (EX-) GEDETINEERDEN

MIJN NAAM

Zelf heb ik veel nagedacht over mijn naam. Mijn naam is Nico, de afkorting van Nicolaas. Mijn naam bracht me bij de kern van ons geloof, namelijk bij de concilies van Nicea en Constantinopel. Bisschop Nicolaas heeft daar samen met Augustinus en anderen de basis gelegd van de verwoording van ons gezamenlijk geloof. Bewust van mijn naam heb ik die plaatsen opgezocht. Mijn achternaam, Hollander, heeft trouwens een joodse herkomst. Dat maakte mijn bezoek aan Jeruzalem extra bijzonder.

In de afgelopen tijd bezocht ik zes gedetineerde Nederlanders in West-Afrika. Ik vroeg hen naar de betekenis van hun naam. Gek genoeg hadden de meesten daar nooit over nagedacht. Eén iemand reageerde wel spontaan. Hij heet Josef. Dezelfde naam als de verloofde van Maria, de moeder van Jezus. Zoals de bijbelse Jozef zorgdroeg voor de moeder van Jezus, zo wil Josef ook zorgdragen voor Maria. In de twintig jaar dat hij gevangen heeft gezeten, heeft Maria vaste grond gekregen in zijn hart. De aanwezigheid van Jezus en Zijn moeder geven hem de basis voor zijn leven nu en voor de toekomst. Zij zijn er voor hem, om hem te helpen bij wat hij moet doen.

Nico Hollander is geestelijk verzorger voor Epafras in West-Afrika

VERHALEN VAN (EX-) GEDETINEERDEN

'MIJN GELOOF PAKT NIEMAND ME AF'

Exodusvrijwilliger Marcel (65)
ervaringsdeskundige (ex-gedetineerd)

"Mijn hele leven was ik zoekende; in de liefde, maar ook in materiële dingen. Ik was altijd druk, druk, druk; altijd bezig met rijk worden. Geld, geld, geld. Tot ik mezelf voorbijliep. In detentie vond ik - weliswaar verplicht - een bepaalde rust. Ik heb meer dan zeventien jaar aaneengesloten vastgezeten en werd letterlijk in een hokje geplaatst. Jarenlang moest ik in urenblokken leven, maar die regelmaat heeft me toch veel gebracht. Een kalmer gemoed.

Mogelijkheden

Binnen de gevangensmuren heb ik altijd in mogelijkheden gedacht. Als je dat niet doet, dan maak je het jezelf echt heel moeilijk. Als je iets van je leven wilt maken, dan kun je niet in een slachtofferrol kruipen. Ik heb jongens gezien die met hun hoofden tegen de muren sloegen en zelfmoord pleegden. Ik wilde niet meegaan in die negatieve gedachtestroom, trok daar een duidelijke grens.

Al snel ging ik wekelijks naar de bajeskerk; ik schreef liedjes voor de diensten, zong en speelde er gitaar. De Bijbel ken ik niet uit mijn hoofd, maar mijn geloof pakt niemand me af. Ook raakte ik betrokken bij het Ouder-Kind Detentieprogramma (OKD) van Exodus. Samen met het gevangenis personeel zette ik op vrijwillige basis de nodige banken, stoelen en tafels voor het bezoekmoment klaar, ruimde kabels en rondslingerende spullen op, zorgde voor

eten en drinken, waste af en hield de keuken schoon.

Antwoorden

Op zaterdag 8 juli 2023 om 8.50 uur stapte Exodusvrijwilliger Linda uit de lift. We keken elkaar in de ogen en het was alsof de bliksem insloeg. Ik kreeg plotsklaps alle antwoorden, zonder ook maar één vraag te stellen. Op dat moment moest ik nog twee jaar en zeven maanden zitten, en ik kon natuurlijk niet in de toekomst kijken, maar zij was het! Ik wist het gewoon. Die dag hebben we een uur en een kwartier met elkaar gesproken over onze verwachtingen en de zin van het leven. Het was alsof we in dat ene gesprek ineens tien, vijftien jaar verder waren. Net voordat ze vertrok gaf ik haar mijn registratienummer.

Dankbaar

Ze heeft vervolgens contact met me gezocht en meer dan dertig maanden op me gewacht. Ik schreef haar zo'n zevenhonderd brieven. En zie, vandaag de dag, zitten we samen op de bank. We geloven dat God ons elkaar heeft gebracht. Linda is mijn bevestiging, mijn antwoord op alles. Zij zorgt voor rust in mijn hart. Wie goed doet, goed ontmoet ... Ik wil nooit meer terug naar het moment waarop het fout ging, waarop ik mijn helderheid verloor. Tegelijkertijd ben ik intens dankbaar voor mijn straf; zonder al die jaren in de bajes had ik Linda nooit ontmoet."

'IK ZAT GEVANGEN IN MIJN ERVARINGEN'

Exodusvrijwilliger Linda (54)
ervaringsdeskundige (achterblijver)

"Ik groeide op in een omgeving waar status heel belangrijk was: dure kleding, carrière maken, huisje, boompje, beestje. Ik heb het allemaal gedaan en gehad, maar toen ik achtendertig werd dacht ik ineens 'hier klopt iets niet'. Nu hoor ik zogenaamd gelukkig te zijn, maar ik ben het niet. Ik zat vast in een huwelijk waarin ik totaal niet mezelf mocht zijn. Het liep uit op een vechtscheiding waarin ik mijn jeugdervaringen weerspiegeld zag.

Angst

Na een periode van een aantal jaar - waarin mijn beide ouders overleden, mijn beide kinderen hun vader niet wilden zien, depressies en paniekaanvallen de overhand namen en ik arbeidsongeschikt werd - voelde ik in 2022 een onweerstaanbare behoefte om stap voor stap weer onder de mensen te komen. Spontaan reageerde ik op een vrijwilligersvacature voor het Ouder-Kind Detentieprogramma (OKD) van Exodus. Ik wilde mijn angst voor mannen overwinnen en het overlijden van mijn vader verwerken, en op de een of andere wijze was ik in de veronderstelling dat dit me zou lukken door kinderen binnen de bajes met hun vaders te verenigen.

Onder andere omstandigheden

Negen dagen na mijn ontmoeting met Marcel koos ik voor mijn geluk. Hoopvol stuurde ik hem een kaartje met als laatste regel 'God wijst ons de weg'. Ik schreef hem dat ik hem wel wilde ontmoeten, maar liever 'onder andere omstandigheden'. Na aanhoudend intensief contact, stapte ik weloverwogen een nieuwe fase van mijn leven in. Ik wilde niet het risico lopen dat ik mijn vrijwilligerswerk zou kwijtraken, dus liet ik me overplaatsen

naar een andere penitentiare inrichting (PI).

Uitweg

Marcel zat jarenlang vast tussen vier muren en ik zat gevangen in mijn ervaringen. Ik stagneerde, kon geen kant meer op en zag ook geen uitweg meer. Marcel helpt me om door mijn 'zelfgemetselde' muren heen te breken. Vroeger was ik voortdurend bang om fouten te maken, maar door hem en met hem durf ik uit mijn angsten en gevangenschap te stappen. Ik mag mezelf zijn, mét mijn trauma's, onzekerheid en verdriet.

Hoop

We vullen elkaar aan en oordelen niet over elkaar. We gebruiken elkaars krachten én bundelen deze om onze ervaringen met anderen te delen. Ons doel is andere mensen raken met onze ervaringsverhalen, omlijst met muziek. Als 'wachtende' weet ik dat liefde alles overwint. Zoiets zei Jezus ook ooit. Mijn overtuigingen houden me staande, en die dragen we ook graag uit in kerken en onder jongeren: iedereen verdient een nieuwe kans, laat je niet leiden door het verleden, wandel het leven in en voel je vrij. Er is hoop voor iedereen."

GEBED

VOORGANGER

God, onze Vader. Vandaag is de 'Dag van de Gevangene' en staan we in het bijzonder stil bij de situatie van gedetineerden en tbs-patiënten. We doen dat zonder het leed dat anderen door hun daden is aangedaan te willen vergeten of negeren. Tegelijk verdient ieder mens, geschapen naar Uw beeld, aandacht, respect en gebed.

GEMEENTE

Wij bidden voor gedetineerden en tbs-patiënten. Dat zij ondanks misstap en tegenslag kansen voor een toekomst in gemeenschap met anderen blijven zien. Dat zij op de momenten van eenzaamheid en uitzichtloosheid hoop mogen ervaren van Uw aanwezigheid dat ze niet aan hun lot overgelaten zijn. Heer, ontferm U.

VOORGANGER

God, wij bidden ook voor de achterblijvers: partners, kinderen en andere familieleden. Dat zij de kracht vinden het gemis van hun dierbare te dragen en zich niet laten verlammen door schaamte of tegenstand, maar wegen en mensen vinden die leiden naar herstel van gebrokenheid. Heer, ontferm U.

GEMEENTE

Wij bidden voor de mensen die als vrijwilliger of professional gevangenen bezoeken, schrijven, of anderszins ondersteunen. Dat zij ondanks uitdagingen en tegenslag zich blijven inzetten om via hun menselijke aandacht en nabijheid gevangenen te ervaren dat er toekomst is samen met anderen. Heer, ontferm U.

VOORGANGER

God, wij bidden voor daders, maar ook voor de slachtoffers van criminaliteit. Dat ze de kracht en steun vinden om niet door hun persoonlijk leed en verlies verstrikt te raken in bitterheid of haat. Dat ze mensen en kansen mogen zien tot herstel. Heer, ontferm U.

GEMEENTE

Wij bidden voor onszelf, God. Ook wij schieten tekort en hebben vergeving en hoop nodig. Vergeef ons als we tekortschieten in begrip, geduld of inzet naar onze medemens en help ons om onze naaste, ja zelfs onze vijand, lief te hebben.

Heer, ontferm U over ons. Amen.

BOEKENTIPS

1. Voor God kom ik mijn cel uit. Margreet vertelt als geestelijk verzorger over haar ontmoetingen met jongeren in jeugddetentie. Margreet Sanders. ISBN 9789089724380
2. In de gevangenis wil je God. 42 verhalen uit de vrouwengevangenis. Margreet Sanders. ISBN 9789493279711
3. Geestelijke verzorging bij justitie. Context, uitgangspunten en praktijk van het justitiepastoraat. Ryan van Eijk & Anne van Voorst. ISBN 9789463015882
4. In de stilte van mijn cel. 150 psalmen van gedetineerden. ISBN 9789089123282
5. Stem van duisternis, stem van licht. Wilfred Kols, ex-gevangene en zijn verhaal van verandering. ISBN 9789059991361
6. Gekend. Voorbij de stemmen die je vormden. Wilfred Kols. ISBN 9789059993310
7. De ommekeer. Van zware jongen tot voorbeeldfiguur. Max Sabajo. ISBN 9789083439495
8. Wat ging er in ze om? Verhalen van patiënten in de TBS-kliniek. Tom Veldhuizen. ISBN 9789021047065
9. Misdaad en mededogen. Op zoek naar de mens in het Nederlands strafrecht. Disa Jironet. ISBN 9789026349003
10. Technisch mankeert mij niets. Ontmoetingen uit de praktijk van een maatschappelijk werker in de tbs-kliniek. Louise Brandsma. ISBN 9789490969271
11. Dit gebeurt alleen in films. Mijn gevecht nadat mijn vader mijn moeder vermoordde. Sanneke Langendoen. ISBN 9789493089853
12. Ik zit vast. Jongeren in detentie. En dan? Julia van Graevenitz. ISBN 9789090387123

AGENDA

WOENSDAG 7 OKTOBER

Webinar Geloofsgemeenschap binnen en buiten de muren

In dit webinar staan we stil bij de bajesgemeenschap die binnen de gevangenis ook een volwaardige geloofsgemeenschap is. Wat zijn daarvan de kenmerken? Wat is de aantrekkingskracht van deze geloofsgemeenschap? Waar liggen grenzen? Of zijn die er juist niet?

Sprekers: Ryan van Eijk (hoofdaalmoezenier bij Justitie) en Anne van Voorst (hoofdpredikant bij Justitie)

Tijd: Woensdag 7 oktober van 19.30-21.00 uur

Aanmelden: U kunt zich aanmelden per e-mail: info@epafras.nl

PREEKINSPIRATIE

Het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap plaatst iedere zondag een Preekinspiratie bij een tekst die op het Oecumenisch Leesrooster staat, en bij een eigen thematisch leesrooster. Voor zondag 11 oktober wordt een preekvideo opgenomen voor de Dag van de Gevangene. De video is te bekijken op www.debijbel.nl/preekinspiratie

VERBONDEN ORGANISATIES

epafras

nBg Nederlands-Vlaams
Bijbelgenootschap

RECLASSERING

COLOFOON

VORMGEVING: Meiden van Content

BEELD VOORPAGINA: Pexels & ChatGPT

BEELD PAGINA 2: Nathalie van der Straten

BEELD PAGINA 15: Magnific

BEELD PAGINA 17: Roy van Leeuwen

OVERIGE BEELDEN: Pexels